

Ο Γέροντας Εφραίμ ο Αγιορείτης και Αριζονίτης

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Τό προηγούμενο Σάββατο, 7 Δεκεμβρίου 2019, έκοιμήθη έν Κυρίω στήν Ίερά Μονή τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου στήν Ἀριζόνα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ὁ Γέροντας Ἐφραίμ, καί ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία του ἔγινε τήν 11η Δεκεμβρίου 2019 στήν ἴδια Μονή έν μέσω πολλῶν πνευματικῶν του παιδιῶν, τά ὁποῖα ἀναγέννησε πνευμα-τικά, Κληρικῶν, μοναχῶν καί λαϊκῶν, ὅλων τῶν ἡλικιῶν καί κατηγοριῶν.

Ἐτιμήθη ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο μέ μήνυμα πού διαβάσθηκε κατὰ τήν ἐξόδιο ἀκολουθία του ἀπό τόν Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου Ἀγίου Ὁρους Ἀρχιμ. π. Νικόδημο, ὁ ὁποῖος ἐξεφώνησε κατόπιν καί δικό του λόγο, ἀλλά καί μέ τήν παρουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμε-ρικῆς κ. Ἐλπιδοφόρου, ὁ ὁποῖος παρουσίασε τήν προσωπικότητά του καί τό ἔργο τό ὁποῖο ἐπιτέλεσε.

Μέ τόν μακαριστό Ἱερομόναχο Ἐφραίμ συνδέθηκα πολυτρόπως καί ποικιλοτρόπως ἐδῶ καί πολλά χρόνια, καί μέ τό κείμε-νο αὐτό θά παρουσιάσω μερικές σκέψεις μου γιά τόν μακαριστό Γέροντα.

1. Ἡσυχαστής καί διδάσκαλος τῆς ἡσυχίας

Τήν δεκαετία τοῦ 1960 ἄρχισε νά ἀνατέλλῃ τό φωτεινό αὐτό πνευματικό ἀστέρι στό Ἅγιον Ὅρος. Ἀπό τήν νεανική ἡλικία του συγκα-ταριθμήθηκε στήν πνευματική συνοδεία τοῦ μεγάλου Γέροντος Ἡσυχαστοῦ Ἰωσήφ τοῦ Σπηλαιώτου. Διακρινόταν ἀπό τότε γιά τήν παιδικότητά του καί τήν ἀδιάκριτη ὑπακοή του, πού τόν ἐξύψωσαν.

Ὅταν ἦμουν φοιτητής, τήν περίοδο 1964-1968 ἄκουγα γιά τόν Γέροντα Ἐφραίμ. Εἶχε ἤδη κοιμηθῇ τό 1959 ὁ μέγας Γέροντάς του π. Ἰωσήφ ὁ Σπηλαιώτης καί ἐκεῖνος μαζί μέ μιά μικρή συνοδεία συνέχιζε τήν ζωή τοῦ Γέροντός του στό Καλύβι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στήν Νέα Σκῆτη.

Τότε, ἐπειδὴ ὁ Ἀρχιμ. π. Σπυρίδων Ξένος, πού ἦταν Διευθυντής στό Οἰκοτροφεῖο τοῦ Ἀγρινίου, ὅπου ἔμενα κατὰ τά μαθητικά μου χρόνια, ἐγίνε μοναχός στήν Νέα Σκῆτη τοῦ Ἀγίου Ὁρους, γι' αὐτό πηγαινα συχνά στήν Νέα Σκῆτη καί γνώρισα τόν Γέροντα Ἐφραίμ, τήν Συνοδεία του, ἀλλά καί μερικά μέλη ἀπό τήν Συνοδεία τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστοῦ, ὅπως τόν αὐτάδελφό του π. Ἀθανάσιο, τόν μοναχό Ἰωσήφ τόν μετέπειτα Βατοπαιδινό, τόν μοναχό Θεοφύλακτο καί ἄλλους. Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ἀκολουθοῦσε πιστῶς τήν ἡσυχαστική ζωή τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ.

Μιά φορά, ὡς λαϊκός φοιτητής τήν δεκαετία τοῦ 1960, πῆγα στήν Καλύβη του νά τόν συναντήσω καί νά ἀκούσω ἀπό τά χεῖλη του γιά τήν νοερά προσευχή, πού διψοῦσα νά μάθω. Ἐπειδὴ δέν γνώριζα τό πρόγραμμά του πῆγα τό πρωί, ὅταν ἐκεῖνος μέ τήν Συνοδεία του ξεκουράζονταν ἀπό τήν νυκτερινή ἀκολουθία πού ἔκαναν μέ τό κομποσχοῖνι καί τήν θεία Λειτουργία πού τελοῦσαν κάθε βράδυ.

Έτσι, έπειδή δέν άνοιγαν τήν πόρτα, μετά τό κτύπημα, παρέμεινα πολύ ώρα έξω από τήν πόρτα τής καλύβης του προσευχόμενος. Μετά από περίπου δύο ώρες άνοιξαν τήν πόρτα καί συνάντησα τόν Γέροντα Έφραίμ γιά πρώτη φορά.

Τό πρόσωπό του ήταν ήρεμο, παιδικό, φωτεινό, καί ό λόγος του ήταν ιλαρός. Τόν ρώτησα γιά τήν εύχή. Δέν ένθυμοῦμαι τί μοῦ εἶπε, αλλά συνεχῶς επανελάμβανε τό ρήμα «άδολεσχῶ» καί τήν λέξη «άδολεσχία», μέ τήν έννοια ότι πρέπει συνεχῶς νά άδολεσχοῦμε μέ τόν Θεό καί μέ αυτό δήλωνε τήν νοερά προσευχή.

Μοῦ έκανε έντύπωση αὐτή ή λέξη πού συναντᾶται στούς Ψαλμούς τοῦ Δαυίδ: «ήδολέσχουν έν τοῖς δικαιώμασί σου» (Ψαλμ. 118, 48). Τά δικαιώματα τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ έντολές του, τίς όποῖες πρέπει νά εφαρμόζουμε. Μιά από αὐτές εἶναι ή νήψη καί ή προσευχή.

Άπλῶς έδῶ νά προσθέσω ότι βρήκα καί τό βιβλίό τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη «Άδολεσχία Φιλόθεος», πού εἶναι έρμηνεία τής Πεντατεύχου. Όμως ό Γέροντας Έφραίμ τό έννοοῦσε ὡς τήν άδιάλειπτη προσευχή, τήν συνεχῇ επίκληση τής εύχῆς «Κύριε Ίησοῦ Χριστέ έλέησόν με».

Όταν στίς αρχές τής δεκαετίας τοῦ 1970 ἔγινα Κληρικός καί πήγαινα συχνά στό Άγιον Όρος, έκεῖνος μετακινήθηκε μέ τήν Συνοδεία του στή Ίερά Μονή Φιλοθέου, καί ανέλαβε τήν θέση τοῦ Ήγουμένου. Ήταν φυσικό νά επισκέπτομαι καί τήν Ίερά αὐτή Μονή. Έβλεπε κανείς στήν Μονή νέους μοναχούς οἱ όποῖοι, μαζί μέ τίς ιερές ακολουθίες ήσυχολοῦντο μέ τήν νοερά προσευχή. Ήταν ένα πνευματικό μελίσσι, γιατί παντοῦ άκουγε κανείς νά λέγεται ή εύχή, κατά τήν ώρα τῶν διακονημάτων καί τῶν μετακινήσεων ψιθυριστά, αλλά τό διαισθανόταν κανείς έντονα καί στήν ατμόσφαιρα τοῦ Ίεροῦ Ναοῦ, μέ τίς ακολουθίες καί τήν θεία Λειτουργία. Γιατί ή θεία Λειτουργία άποκτᾶ άλλη πνευματική αἴσθηση, όταν τελῆται από ήσυχαστές Κληρικούς καί εἶναι παρόντες ήσυχαστές μοναχοί.

Από τήν πνευματική ατμόσφαιρα τής Ίεράς Μονῆς Φιλοθέου επανδρώθηκαν καί άλλα τρία Μοναστήρια, ὅπως ή Μονή Καρακάλλου, ή Μονή Ξηροποτάμου καί ή Μονή Κωνστα-μονίτου.

Όταν πήγαινα στήν Ίερά Μονή Φιλοθέου συζητοῦσα μέ τόν Ήγούμενο π. Έφραίμ θέματα πού μέ ένδιέφεραν, γιατί πράγματι εκείνη τήν έποχή ήθελα νά μάθω πολύ γιά τό πῶς μπορεῖ νά συνδέση κανείς στενά τήν ιερά ήσυχία μέ τήν θεία Λειτουργία καί τήν ποιμαντική. Από όσα μοῦ ἔλεγε κατά καιρούς συγκράτησα μέχρι σήμερα δύο σημεία.

Πρῶτον, μοῦ μιλοῦσε γιά τήν ιερά ήσυχία, τήν νοερά προσευχή καί τήν μέθοδό

της. Στήν πραγματικότητα μοῦ ἀνέλυε τόν ἱερό ἡσυχασμό στήν πράξη, ὅπως τόν ζοῦσε ὁ Γέροντάς του Ἰωσήφ ὁ ἡσυχαστής, καί ὅπως τόν παρέλαβε ἐκεῖνος καί τόν ἐφήρμοζε, καί ἔπειτα τόν μετέδιδε στά πνευματικά του παιδιά. Εἶναι μιά πνευματική κληρονομιά.

Δεύτερον, μοῦ μιλοῦσε συχνά γιά τήν κοίμηση τοῦ Γέρον-τός του Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ. Μοῦ ἔμεινε μιά φράση ὅτι «δέν εἶδα πιά λεβέντικο θάνατο ἀπό τόν θάνατο τοῦ Γέροντος». Ὁ τρόπος δέ πού τόν διηγεῖτο ἦταν μυσταγωγικός. Τά ἔγραψε αὐτά ὁ ἴδιος καί μπορεῖ κανεῖς νά τά διαβάση, ἀλλά ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο τά διηγεῖτο ἐκεῖνος, μέ τήν λεπτή φωνή του, τόν ἀργό τρόπο ἔκφρασης τοῦ λόγου του καί τήν κατανυκτική ἀτμόσφαιρα τῆς Μονῆς, μάλιστα μετά ἀπό τό Ἀπόδειπνο, ἦταν ἀνεπανάληπτος.

2. Μεταφύτευση στήν Ἀμερική

Ἡ μεταφύτευση τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ στήν Ἀμερική ἦταν μιά παράτολμη ἐνέργεια. Ἐνῶ εἶχε τόν δέοντα σεβασμό στό Ἅγιον Ὄρος ἀπό τά πνευματικά του παιδιά, ἀπό Ἡγουμένους, Ἱερομονάχους καί μοναχοῦς, ἐκεῖνος προτίμησε νά κάνη ἕνα «παράτολμο πήδημα» στήν ἄβυσσο τοῦ Νέου Κόσμου, τοῦ Καναδά καί τῆς Ἀμερικῆς. Προφανῶς, εἶχε ἀποκάλυψη-πληροφορία ἀπό τόν Θεό.

Ἡ Ἀμερική ἔχει κυριευθῇ ἀπό ἕναν Χριστιανισμό μέ σχο-λα-στικό περιεχόμενο, ὅπως τόν ἐκφράζει ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός, καί μέ ἠθικό-συναισθηματικό περιεχόμενο, ὅπως τόν ἐκήρυττε ὁ Προτεστантиσμός. Κυρίως ἡ Ἀμερική εἶναι ἕνα συνονθύλευμα Προτεστантиσμοῦ, Διαφωτισμοῦ καί Ρομαντισμοῦ. Τά ρεύματα αὐτά ἔχουν ἐπηρεάσει καί τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πού ὑπάγεται στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο δέν εἶχε ἀνεπτυγμένο ὁρθόδοξο Μοναχισμό.

Ὁ μακαριστός Γέροντας Ἐφραίμ διέβλεψε αὐτήν τήν ἔλλειψη καί πῆρε τήν ἀπόφαση νά ἱδρύσῃ Ὁρθόδοξα Μοναστήρια, καί στήν πραγματικότητα νά μεταφέρῃ στήν Ἀμερική τόν ὁρθόδοξο ἀθωνικό μοναχισμό, πού ἔχει ὡς βάση τόν ἱερό ἡσυχασμό, ὅπως τόν ἔζησε καί τόν δίδαξε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Εἶναι δίκαιο νά ὑπογραμμισθῇ ὅτι ὁ μακαριστός π. Ἰωάννης Ρωμανίδης διέβλεψε πρῶτος αὐτήν τήν ἔλλειψη καί τήν διετύπωσε σέ κείμενά του. Ἐπειδή γεννήθηκε καί μεγάλωσε στήν Ἀμερική, καί μάλιστα στό Μανχάταν τῆς Νέας Ὑόρκης, καί σπούδασε σέ τρεῖς Θεολογικές Σχολές (Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, Πανεπιστημίου Γέιλ, καί Ἀγίου Βλαδιμήρου Νέας Ὑόρκης) γνώριζε πολύ καλά τό πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ πού ἐπικρατεῖ στήν Ἀμερική, τίς ἐπιρροές πού δέχθηκε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἡ ὁρθόδοξη θεολογία ἀπό τόν Ρωμαιοκαθολικισμό καί τόν Προτεστантиσμό, ἀλλά συνειδητοποίησε καί πολύ καλά καί τόν τρόπο διεξόδου ἀπό

αυτήν τήν έκκοσμίκευση στήν Ἐκκλησία καί στήν θεολογία.

Αὐτό ἔγινε ἡ αἰτία νά ἀσχοληθῇ μέ τήν ὀρθόδοξη θεολογία, ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τούς Προφῆτες, τούς Ἀποστόλους καί τούς Πατέρες, μέ κατάληξη τήν διατριβή του «Τό προπατορικό ἁμάρτημα», πού κατατέθηκε καί ἐγκρίθηκε τό 1957 ἀπό τήν Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Εἶναι σημαντικό νά σημειωθῇ ὅτι πρίν γράψει τήν διδακτορική του διατριβή «Τό προπατορικό ἁμάρτημα», ἔγραψε τέσσερις ἐπί μέρους ἐργασίες, ὡς στάδιο προετοιμασίας γιά τήν διδακτορική του διατριβή καί τίς κατέθεσε στό Θεολογικό Ἰνστιτοῦτο τοῦ Ἁγίου Σεργίου στό Παρίσι. Στίς δύο ἀπό αὐτές διαλαμβάνονται μερικά σημεῖα πού θέλω νά ὑπογραμμίσω ἐδῶ.

Στήν πρώτη μελέτη του πού ἔγραψε στήν ἀγγλική γλώσσα τό 1954 μέ τίτλο «Τό Προπατορικό Ἀμάρτημα κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο» ὁ π. Ἰωάννης κατέληξε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας σήμερα εἶναι νά φέρῃ μιά ἀφύπνιση στόν Δυτικό Χριστιανισμό, ἀλλά γιά νά τό κάνουν αὐτό οἱ ἴδιοι οἱ Ὁρθόδοξοι πρέπει νά ξαναανακαλύψουν τίς δικές τους παραδόσεις καί νά παύσουν, μιά καί καλή, νά ἀποδέχονται τήν διαβρωτική διείσδυση τῆς Δυτικῆς θεολογικῆς συγχύσεως στήν Ὁρθόδοξη θεολογία. Μόνον μέσω τῆς ἐπιστροφῆς στήν Βιβλική κατανόηση τοῦ Σατανᾶ καί τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ μποροῦν γιά ἄλλη μιά φορά τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας νά γίνουν ἡ πηγή καί ἡ δύναμη τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας. Ὁ ἐχθρός τῆς ζωῆς καί τῆς ἀγάπης μπορεῖ νά καταστραφῇ μόνον ὅταν οἱ Χριστιανοί μποροῦν με σιγουριά νά ποῦν, «οὐ γάρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν» (Β΄ Κορ. 2:11). Ὅποια θεολογία δέν μπορεῖ νά ὀρίσῃ μέ ἀκρίβεια τίς μεθόδους καί τίς ἐξαπατήσεις τοῦ διαβόλου εἶναι καθαρά αἰρετική, ἐπειδὴ μιά τέτοια θεολογία ἔχει ἤδη ἐξαπατηθῇ ἀπό τόν διάβολο. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο οἱ Πατέρες μποροῦσαν νά βεβαιώσουν πῶς ἡ αἵρεση εἶναι ἔργο τοῦ διαβόλου».

Σέ μιά ἄλλη μελέτη του τήν ὁποία δημοσίευσε στήν ἀγγλική γλώσσα τό 1956 μέ τίτλο «Ἡ ἐκκλησιολογία τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Ἀντιοχείας», μεταξύ τῶν ἄλλων ἀναφέρεται στίς δύο ὅψεις τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ διαβόλου καί ἡ ἔνωση καί κοινωνία μέ τόν Χριστό. Γράφει, μεταξύ τῶν ἄλλων:

«Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύο ὅψεις, μιά θετική –ἀγάπη, ἐνότητα καί κοινωνία ἀθανασίας μεταξύ τῶν μελῶν της καί τῶν ἁγίων ἐν Χριστῷ, καί μιά ἀρνητική –τόν πόλεμο κατά τοῦ Σατανᾶ καί τῶν δυνάμεών του πού ἤδη ἔχουν νικηθῇ στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπό αὐτούς πού ζοῦν ἐν Χριστῷ πέραν τοῦ θανάτου, ἀναμένοντας τήν γενική (Δευτέρα) ἀνάσταση –τήν τελική καί ὀριστική νίκη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ

Σατανᾶ. Ἡ Χριστολογία εἶναι ἡ θετική ὄψη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὀρίζεται ἀπό τήν βιβλική δαιμονολογία, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀρνητικός παράγοντας-κλειδί, ἡ ὁποία καθορίζει τήν Χριστολογία καί τήν Ἐκκλησιολογία, πού καί οἱ δύο εἶναι ἀκατανόητες χωρίς μιά ἐπαρκῆ κατανόηση τοῦ ἔργου καί τῶν μεθόδων τοῦ Σατανᾶ» (Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου: π. Ἰωάννης Ρωμανίδης, ἕνα κορυφαῖος δογματικός θεολόγος τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), α' ἔκδ. 2012).

Ὅπως φαίνεται στά δύο αὐτά ἀποσπάσματα, μιά ἀπό τίς βασικές θέσεις τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη εἶναι ὅτι ἡ ὀρθόδοξη θεολογία πρέπει νά ἀπεγκλωβιστῇ ἀπό τόν σχολαστικισμό τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καί τόν ἠθικισμό τῶν Προτεστάντων καί νά ἀποκτήσῃ δικά της κριτήρια, πού εἶναι ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Χριστιανῶν μέ τήν δύναμη τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου.

Ὡς συνέπεια αὐτῶν ἦταν νά συλλάβῃ τήν σκέψη ὅτι πρέπει νά ἰδρυθῇ ἕνα Ὁρθόδοξο Μοναστήρι στήν Ἀμερική, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θά μαθαίνουν πῶς θά ἀπελευθερώνονται ἀπό τήν ὑποδούλωσή τους στόν διάβολο, τήν ἁμαρτία καί τόν θάνατο.

Ἔτσι, σέ ἐπιστολή του πού ἔστειλε στόν π. Θεόκλητο Διονυσιάτη τό 1958, μετά τήν ἐκπόνηση τῆς διδακτορικῆς διατριβῆς του, ἔγραφε ὅτι ἡ Ἐκκλησία στήν Ἀμερική ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν ἵδρυση μιᾶς ὀρθοδόξου Μονῆς καί ἀπό τήν μεταφορά ἐκεῖ μιᾶς ἀγιορείτικης ἀδελφότητος. Μεταξύ τῶν ἄλλων τοῦ ἔγραφε στόν π. Θεόκλητο Διονυσιάτη:

«... Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ ἐν κόσμῳ Ἐκκλησία ἀπεκόπη τῆς μοναχικῆς παραδόσεως, ἐσημειώθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ γνωστή κατάπτωσης τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ σατανᾶς ἔχει τόσον πολύ διαστρέψει τήν θεολογίαν τῶν αἰρετικῶν καί τῶν ἐκ τῆς Δύσεως ἐπηρεασμένων δῆθεν ὀρθοδόξων, ὥστε νά νομίζουν τινές ὅτι ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἀπό τό κράτος καί τάς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἀπό τόν Θεόν. Ὁ Θεός ἐγένεν ἄνθρωπος διά νά μᾶς σώσῃ ἀπό τόν ἑαυτόν Του! Διά τοῦτο εἰς τήν Δύσιν ἐξέλιπεν ἡ ἀσκητική ζωή. Οὔτε νηστεύουν οὔτε προσεύχονται πολύ. Μόνον ἀναζητοῦν τήν εὐδαιμονίαν. ... Ὅταν ὑπάρχῃ ἐσφαλμένη Θεολογία τότε ὁ Χριστιανισμός καταντᾷ δρᾶσις. ... Ὁ μοναχικός βίος τῶν ἑτεροδόξων ἐδῶ εἶναι μεστά δράσεως τάγματα πού καταγίνονται μέ ὅ,τιδήποτε ἐκτός ἀπό ἄσκησιν πνευματικήν, ὡς τήν ἐκλαμβάνει ἡ Ὁρθόδοξος παράδοσις. ... Δυστυχῶς δέν ἔχομεν ἐδῶ οὔτε ἕνα ἀσκητὴν ἢ Μοναστήρι καί δέν ὑπάρχει κανένα παράδειγμα ζωντανόν Ὁρθοδόξου ζωῆς. ...

Θά ἤθελα νά μάθω τήν γνώμην Σου περί τῶν δυνατοτήτων μεταφυτεύσεως μιᾶς μοναχικῆς κοινότητος ἐκ 5-10 Μοναχῶν ἐπὶ ἀμερικανικοῦ ἐδάφους. Ἐάν δέν γίνη

κάτι τέτοιο ή Ὁρθοδοξία θά ἐκλείψη ἐδῶ ή θά μεταμορφωθῇ σέ κάτι ἄλλο, ὅπως ἤδη ἔχει γίνει εἰς μέγαλον βαθμόν.

Προσεπάθησα στό βιβλίον μου νά πῶ αὐτά πού λές καί Σύ στό ἰδικόν Σου, ἀλλά ἐδῶ κανεῖς δέν τό καταλαβαίνει. Βλέπεις οἱ Ἕλληνες ἐδῶ ἔχουν ἀφομοιωθῇ μέ τόν εὐδαιμονισμόν τῆς Δύσεως καί εἰς τά μάτια τους ὁ εὐδαιμονισμός εἶναι θέλημα Θεοῦ. Λοιπόν τί θά πάη νά κάμη ἐπάνω στούς βράχους μέ ὀλονυκτίες καί τά λοιπά;

Θά ἤθελα πολύ νά ἀλληλογραφῶμεν. Νομίζω ὅτι θά λυπηθῇ ὁ διάβολος πού δέν μᾶς ἀρέσει ὁ χριστιανισμός πού προωθεῖ, ἀλλά τί θά γίνη; Δέν μπορεῖ κανεῖς νά ἀρέση εἰς αὐτόν, ὅταν θέλῃ νά ἀρέση στόν Θεόν. Ὡραῖα περιγράφει ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος Θεολόγος πῶς ὁ σατανᾶς βοηθεῖ εἰς τήν προσευχήν καί στά καλά ἔργα ὠρισμένων...»

Ἀπορεῖ κανεῖς τό πῶς μέ τόση ἐνάργεια κατάλαβε ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης ἀπό τήν δεκαετία τοῦ 1950 αὐτό τό πρόβλημα πού ὑπάρχει στόν δυτικό κόσμο.

Φαίνεται πῶς αὐτή ἦταν μιά ἀπό τίς ἔμμονες ιδέες τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη τό νά μεταφυτευθῇ στήν Ἀμερική ἀπό τό Ἅγιον Ὅρος μιά μοναχική ἀδελφότητα, πράγμα τό ὁποῖο συναντᾶμε σέ ἐπιστολές του, τίς ὁποῖες ἀπέστειλε στό ζεῦγος Πανάγου καί Κατίγκως Πατέρα, πού ἀργότερα καί αὐτοί ἔγιναν μοναχοί καί ἔλαβαν τά ὀνόματα Ξενοφών καί Μαρία Μυρτιδιώτισσα. Τίς ἐπιστολές αὐτές δημοσίευσε ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός στό βιβλίο του μέ τίτλο «Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ρωμανίδης, “ὁ προφήτης τῆς Ρωμηοσύνης” προσωπογραφούμενος μέσα ἀπό ἄγνωστα ή λίγο γνωστά κείμενα» (ἔκδ. Ἀρμός).

Στίς ἐπιστολές αὐτές διασώζονται πολλά στοιχεῖα πού δείχνουν τό ἐνδιαφέρον τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη γιά τήν ἵδρυση στήν Ἀμερική Ὁρθοδόξων Ἱερῶν Μονῶν, οἱ ὁποῖες θά ἀκολουθοῦν τήν ὀρθόδοξη ἀσκητική παράδοση, ή ὁποία εἶναι ή βάση τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας. Θά ἀναφέρω μερικά ἀποσπάσματα.

Σέ μιά ἐπιστολή του (14-7-1958) γράφει μεταξύ τῶν ἄλλων ὅτι στήν Δύση ή Ὁρθοδοξία ἔγινε μιά μορφή Προτεσταντικῆς Οὐνίας. Πολύ τολμηρός λόγος!

«Ἐπομένως, ὅπως ἔχουν οἱ ρωμαῖκοί τήν οὐνίαν, τώρα καί οἱ προτεστάνται ἔχουν ἐπίσης μίαν οὐνίαν. Ἀκολουθοῦμεν τούς προτεστάντας εἰς ὅλα καί τήν Ὁρθοδοξίαν μόνον κατά τούς λειτουργικούς τύπους».

Σέ ἄλλη ἐπιστολή του (27-12-1958) ἀναφέρεται στόν γέροντα Ἰωσήφ τόν Ἡσυχαστή, ὁ ὁποῖος «εἶναι ἴσως ὁ καλύτερος ἀσκητής στήν νοερά προσευχή» καί προσθέτει: «Οἱ ὑποτακτικοί του εἶναι ἄριστοι καί ἂν γίνη μοναστήρι, εἰμπορεῖ ἕνας ἀπ’ αὐτούς νά βάλῃ θεμέλια». Καί σημειώνει: «Μία καλή καί αὐστηρά μοναχική

ζωή είναι τό μόνο πράγμα πού εἴπορεῖ νά δείξη τόν δρόμον νά ἐξέλθωμεν ἀπό αὐτήν τήν ἐλεεινήν κατάστασιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Ἀμερικῇ. Ἐάν γίνῃ ἀπό Ἀγιορείτας, θά ἔχωμεν τό τυπικόν τοῦ Ἀγ. Ὅρους μέ τές ἀγρυπνίες κ.τ.λ. καί αὐτοί θά εἶναι ἰσχυρόν ἱεραποστολικόν κέντρον, πού θά εἰσβάλῃ εἰς τό κέντρον τῆς βασιλείας τοῦ σατανᾶ καί θά καθάρισῃ τήν ἀτμόσφαιραν ἀπό τά δαιμόνια μέ τό Ὁρθόδοξο θυμιατό καί νῆψι. Ξεύρετε ὅτι οἱ ἀσκηταί φεύγανε στήν ἔρημο, ὅχι ἐπειδὴ ἀναζητοῦσαν ἡσυχὴν ζωή, ἀλλά διότι ἡ ἔρημος ἐθεωρεῖτο τό κατ' ἐξοχήν βασίλειον τοῦ σατανᾶ. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστός πῆγε πρῶτα στήν ἔρημον καί ἐνίκησε τόν διάβολον εἰς τό ἰσχυρότερόν του φρούριον. Ἔτσι καί ἐδῶ πού τόσα χρόνια ὁ σατανᾶς βασιλεύει ἀνενόχλητα, πρέπει νά πολεμηθῇ».

Φοβερός ὁ λόγος του ὅτι χρειάζονταν στήν Ἀμερική μερικοί ἱεραπόστολοι Ἀγιορεῖτες γιά νά εἰσέλθουν στήν «βασιλεία τοῦ Σατανᾶ» καί νά καθαρισθῇ ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπό τά δαιμόνια «μέ τό ὀρθόδοξο θυμιατό καί νῆψι», δηλαδή μέ τήν προσευχή καί τήν νήψη!

Σέ ἄλλῃ ἐπιστολή του (19-11-1959) κάνει λόγο γιά τήν συνοδεία τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ καί ἀναφέρεται στόν μακαριστό Γέροντα Ἐφραίμ, πού τελικά πῆγε στήν Ἀμερική: «Εἶχατε γνωρίσει τόν Ἐφραίμ τοῦ Ἰωσήφ». Σάν νά «προφήτευσ» τήν παρουσία του στήν Ἀμερική.

Σέ ἄλλῃ ἐπιστολή του (10-12-1960) ἐπιμένει στό θέμα ἰδρύσεως Μοναστηριοῦ στήν Ἀμερική: «Οἱ ἐδῶ ὀρθόδοξοι ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην ἀπό καλό μοναστήρι». Ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἀμερικῆς γιά ἀπόκτηση ἐνός Μοναστηριοῦ.

Σέ μία ἐπόμενη ἐπιστολή του (15-8-1962) ἐξακολουθεῖ νά ἐπιμένῃ στήν ἵδρυση μιᾶς ὀρθόδοξης ἱερᾶς Μονῆς: «Πρέπει πάσῃ θυσίᾳ ὁ μοναχισμός ὁ πραγματικός νά ἐνισχυθῇ καί νά αὐξηθῇ πνευματικῶς καί διδασκαλικῶς καί ἡγετικῶς. Ἄλλως, διατρέχομεν μέγαν κίνδυνον».

Ἡ ἀγωνία του εἶναι μεγάλη, γιατί γνωρίζει ὅτι μόνον ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέσα ἀπό τόν ἡσυχαστικό μοναχισμό πού ἐκφράζει τήν παράδοση τῆς Φιλοκαλίας τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν γιά τήν καθαρτική, φωτιστική καί θεοποιό ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά διαφοροποιηθῇ ἀπό τίς ἄλλες χριστιανικές παραδόσεις.

Εἶχε δέ συνειδητοποιήσει ὅτι σέ ὅλες τίς συναντήσεις τῶν ὀρθοδόξων μέ τούς ἄλλους Χριστιανούς δέν γινόταν λόγος γιά τόν πόλεμο ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου, πού εἶναι ἡ βάση τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας.

Καί ἐπειδὴ δέν εὑρίσκε ἀνταπόκριση, γι' αὐτό καί ἔγραψε σέ μία ἐπιστολή του (2-11-1958): «Ὁ Θεός νά μᾶς λυπηθῇ. Τόσο ἁμαρτωλοί εἴμεθα πού πρέπει νά ἔχωμεν

αίρετικούς νά μᾶς ποιμαίνουν; Πάντως ἐάν γίνουν τέτοια πράγματα, δέν γνωρίζω τί θά γίνη».

Αὐτά τά ἴδια ἔγραφε σέ μιά ἐπιστολή του (11-5-1958) καί στόν π. Γεώργιο Φλωρόφκι. Τοῦ μιλοῦσε γιά τήν δυνατότητα μεταφύτευσης στήν Ἀμερική μιᾶς μοναχικῆς κοινότητος ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος «ὥστε νά χρησιμεύσῃ ὡς πυρήνας γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς ζωῆς στόν λαό μας σέ παραδοσιακές βάσεις».

Αὐτές ἦταν οἱ ἀνησυχίες τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδα καί ζητοῦσε νά λυπηθῇ ὁ Θεός τούς Χριστιανούς τῆς Ἀμερικῆς.

Καί ὁ Θεός ἄκουσε τήν ἀγωνία του καί τήν ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ του καί ἔστειλε στήν Ἀμερική τόν Γέροντα Ἐφραίμ τόν Φιλοθείτη ὑποτακτικό τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστοῦ γιά νά ιδρύσῃ δέκα ἐννιά (19) Ὁρθόδοξα Μοναστήρια στήν Ἀμερική καί τόν Καναδά, μέσα ἀπό τά ὁποῖα διδάσκεται ἡ ὀρθόδοξη ἀσκητική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ μάχη τῶν Χριστιανῶν ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἀμαρτίας καί τοῦ θανάτου.

Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ συνέλαβε αὐτήν τήν ἀγωνία καί τόν πόθο τῶν ἀνθρώπων καί ὕστερα ἀπό πληροφορία πού ἔλαβε ἀπό τόν Θεό, ἄφησε τήν ἡσυχία τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί ἀνοίχθηκε μέσα στόν Ὠκεανό τῶν ποικίλων ρευμάτων καί κυμάτων καί μέσα στήν ἐρημία τῶν μεγαλουπόλεων γιά νά κηρύξῃ «Ἰησοῦν Χριστόν καί τοῦτον ἐσταυρωμένον» (Α΄ Κορ. β΄, 2), μέ ὁσιακή, προφητική, ἀποστολική καί μαρτυρική δύναμη καί ἐνέργεια.

Ἀπό τίς πολλές ἐπισκέψεις μου στήν Ἀμερική, ἀπό τήν ἐπικοινωνία μου μέ ἡγουμένους τῶν Μοναστηριῶν πού ἐκεῖνος δημιούργησε καί μέ πολλούς λαϊκούς πού ἦταν δικά του πνευματικά παιδιά, ἔχω προσωπική γνώση τοῦ μεγάλου ἔργου πού ἐπιτέλεσε μέσα ἀπό τίς μοναστικές ἀδελφότητες, τίς ὁποῖες ἐκεῖνος δημιούργησε καί τίς κατηύθυνε μέ τόν ἀκοίμητο καθαρό νοῦ του.

Νομίζω τά πνευματικά του παιδιά θά γράψουν γιά τό μεγάλο αὐτό ἔργο, πού γίνεται στήν Ἀμερική, μέ τό ὁποῖο δίνονται αὐθεντικά κριτήρια γιά νά διακρίνεται ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση ἀπό ἄλλες Χριστιανικές καί μή παραδόσεις.

Καί ὅλο αὐτό τό ἔργο ἐπιτελεῖται μέ σημεῖα καί θαύματα, πού συνοδεύουν πάντοτε τόν ἀποστολικό του λόγο, σύμφωνα μέ τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «σημεῖα δέ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἁρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν» (Μᾶρκ. ιστ΄, 17-18).

Ἔτσι ὁ μακαριστός Γέροντας Ἐφραίμ ἦταν ἓνας προφήτης, ἱσαπόστολος, μάρτυρας

καί ὅσιος καί ὡς τέτοιος εἰσῆλθε «εἰς τό κέντρον τῆς βασιλείας τοῦ σατανᾶ» καί δίδαξε ἕναν μοναχισμό καί χριστιανισμό πού «δέν ἀρέσει στόν διάβολο», ἀλλά ἀρέσει στόν Θεό.

3. «Ἡ Τέχνη τῆς σωτηρίας»

Ἀπό τότε πού ὁ Γέροντας Ἐφραίμ πῆγε στήν Ἀμερική δέν ἔχουμε συναντηθῆ. Δέν εἶχα τήν εὐλογία νά τόν ἐπισκεφθῶ στήν Ἱερά Μονή Ἀριζόνας. Ὅμως, εἶχα καί ἐξακολουθῶ νά ἔχω ἐπικοινωνία μέ δικά του πνευματικά παιδιά καί διά μέσου αὐτῶν ζητοῦσα τίς προσευχές του καί ἐκεῖνος μοῦ ἔστελνε διάφορους «προφητικούς λόγους» καί τήν ἀγάπη του.

Τοῦ ἔστελνα τά βιβλία πού ἐξέδιδα καί χαιρόταν. Μάλιστα χάρηκε ἰδιαίτερα γιά ἕνα ἀπό αὐτά, δηλαδή γιά τό πρῶτο βιβλίο πού ἔγραψα γιά τόν ἅγιο Παῖσιο τόν Ἀγιορείτη, καί μοῦ ἔστειλαν ἀπό τήν Ἱερά Μονή Ἀριζόνας φωτογραφία πού κρατᾶ στά χέρια του αὐτό τό βιβλίο, ἐνδειξη ὅτι ἀγαποῦσε πολύ τόν ἅγιο Παῖσιο.

Μερικές φορές μίλησα τηλεφωνικά μαζί του, τοῦ ἐξέφρασα τήν ἀγάπη μου καί ζητοῦσα τίς εὐχές του καί τήν ἀγάπη του γιά τήν διακονία μου. Ἡ μακαριστή Γερόντισσα Φωτεινή, Ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας) εἶχε ἀλληλογραφία μαζί του, ὅπου φαίνεται ἡ ὅλη προσωπικότητα τοῦ π. Ἐφραίμ καί τό πῶς καθοδηγοῦσε τούς μοναχοὺς. Κάποτε θά δημοσιεύσω αὐτήν τήν ἀλληλογραφία.

Μοῦ ἔκανε δέ ἐξαιρετική ἐντύπωση ὅτι διά μέσου τῶν πνευματικῶν του παιδιῶν μοῦ ζητοῦσε νά προλογίσω διάφορα βιβλία του, τά ὁποῖα ἐξέδιδε στήν ἀγγλική γλώσσα, ὅπως γιά παράδειγμα τό βιβλίο του μέ τίτλο «Ὁ Γέροντάς μου Ἰωσήφ, ὁ ἡσυχαστής καί σπηλαιώτης», πού περιλαμβάνει τίς ἐπιστολές τοῦ Γέροντός του Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστῆ. Ἐπειδή διακατεχόταν ἀπό ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ἤθελε νά ἔχη πρόλογο ἀπό ἕναν Ἐπίσκοπο πού ἀγαπᾶ τόν μοναχισμό.

Ἀκόμη πιό μεγάλη ἐντύπωση μοῦ ἔκανε, ὅταν μοῦ ἔστειλε δακτυλογραφημένο τό βιβλίο του πού εἶχε σκοπό νά ἐκδῶσῃ μέ τίτλο «Ἡ τέχνη τῆς σωτηρίας» πού ἀποτελεῖται ἀπό ὁμιλίες πού ἔκανε στήν Ἱερά Μονή Φιλοθέου καί στήν Ἀμερική. Μέ τήν ταπείνωση πού τόν διέκρινε μοῦ ζήτησε νά τό διαβάσω καί νά ἐντοπίσω τυχόν σημεῖα πού ἔπρεπε νά διορθωθοῦν, ὥστε νά μήν παρεκκλίνουν ἀπό τήν ὀρθόδοξη θεολογία. Τό διάβασα στήν πρόχειρη μορφή μέ πολύ μεγάλη ἔμπνευση καί τοῦ ἀπέστειλα μερικά σημεῖα πού θά μποροῦσε ὁ ἴδιος νά διορθώσῃ.

Μετά ἀπό αὐτό μοῦ ἔστειλε γράμμα μέ τό ὁποῖο μοῦ ἔλεγε ὅτι ὄχι μόνο γίνονταν ἀποδεκτά ὅλα ὅσα τοῦ πρότεινα, ἀλλά μέ προέτρεψε νά κάνω καί ἄλλες τυχόν ἀλλαγές καί χωρίς νά τόν ἐνημερώσω νά τά ἀποστείλω κατευθείαν στό

τυπογραφείο για έκδοση. Αυτό δείχνει την ταπείνωση ενός μεγάλου έμπειρου Πατρός. Μέ παρακάλεσε δέ να προλογίσω τό βιβλίο αυτό στην ελληνική γλώσσα.

Παραθέτω στην συνέχεια τόν πρόλογο στό βιβλίο αυτού, πού γράφηκε τό 2003, δηλαδή πρίν 16 χρόνια, γιατί εκεί φαίνεται ή άποψη μου πού είχα για τόν Γέροντα Έφραίμ πρίν πολλά χρόνια. Έγραφα στόν πρόλογο:

*

«Αισθάνομαι ιδιαίτερη καί έξαιρετική τιμή πού προλογίζω τόν πρώτο τόμο τών όμιλιών τοῦ Γέροντος Έφραίμ, Προηγούμενου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου Ἀγίου Ὁρους, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ ιδίου καί τών πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου Ἀριζόνας τῆς Ἀμερικῆς. Καί αὐτή ή αἴσθηση τῆς τιμῆς ξεκινᾷ ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Γέροντας Έφραίμ εἶναι πεπειραμένος διδάσκαλος τῆς νηπτικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Γνώρισα τόν Γέροντα Έφραίμ στό Ἅγιον Ὅρος καί μάλιστα τότε πού άσκεῖτο στην Νέα Σκήτη καί διατηρῶ έντονα μέσα στην μνήμη τῆς καρδιάς μου την εἰκόνα τοῦ φλογεροῦ άσκητοῦ πού εἶχε ἀδιάλειπτη μνήμη Θεοῦ, έμπνευση πνευματική. Πρόκειται για έναν άσκητή πού έζησε έμπειρικά την πνευματική ζωή καί γνώρισε έκ πείρας, τί εἶναι τά πάθη καί πῶς υπερβαίνονται, τί εἶναι ή θεοκοινωνία καί πῶς μπορεί κανείς να την άποκτήσει. Συγχρόνως, εἶναι ένας πεπειραμένος καί διακριτικός πνευματικός πατέρας καί έκφράζοντας τό έκκλησιαστικό του φρόνημα πού τόν διακρίνει, ὅπως καί κάθε πραγματικό ήσυχαστή μοναχό, σέβεται καί τόν Ἐπίσκοπο τόν ὁποῖο παρακαλεῖ, μέ την άκρα ταπείνωσή του καί τό άταπείνωτο μεγαλεῖο του, να προλογίσει τίς όμιλίες του αυτές.

Όπότε, βλέπουμε ἐδῶ τόν σύνδεσμο μεταξύ δύο χαρισμάτων μέσα στην Ἐκκλησία, ἥτοι τῆς ζωῆς τοῦ μοναχοῦ καί τῆς διακονίας τοῦ Ἐπισκόπου. Καί αὐτό μοῦ θυμίζει έντονα την σχέση, ἀλλά καί την ταπείνωση, καί ὡς πρὸς τό σημείο αὐτό, μεταξύ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καί τοῦ Ἐπισκόπου Εὐρίπου Ἱεροθέου, ὅπως φαίνεται στίς ἐπιστολές τών δύο πού δημοσιεύονται στην ἀρχή τοῦ Συμβουλευτικοῦ έγχειριδίου, ἥτοι περί φυλακῆς τών πέντε αἰσθήσεων.

Τά κείμενα, πού περιλαμβάνονται στό βιβλίο αὐτό, εἶναι όμιλίες πρὸς τούς μοναχούς καί μάλιστα σέ κοινοβιάτες, κυρίως, ἀπό ὅ,τι κατάλαβα, όμιλίες πρὸς τούς μοναχούς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, πού εἶναι πνευματικά του παιδιά καί τά καθοδηγεῖ στην πνευματική ζωή.

Τό κεντρικό γνώρισμα τών όμιλιών αὐτῶν εἶναι ὅτι συνδυάζουν την θεολογία μέ την ποιμαντική. Βεβαίως, ὅταν κάνω λόγο για θεολογία δέν έννοῶ την άκαδημαϊκή γνώση, πού εἶναι χρήσιμη σέ μερικές περιπτώσεις τῆς ιστορικῆς ζωῆς τῆς

Ἐκκλησίας, ἀλλά τήν θεολογία ὡς χάρισμα, ὡς ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ καί γνώση τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ὡς γνώση τῶν ἀκτίστων ρημάτων, τά ὅποια στήν συνέχεια μεταφέρονται ὡς διδασκαλία μέ κτιστά ρήματα καί νοήματα.

Ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ἔκανε ὑπακοή σέ ἐξαγιασμένο Γέροντα, τόν Γέροντα Ἰωσήφ τόν ἡσυχαστή, ἔζησε τήν νοερά προσευχή, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ἐρημίτου καί ἡσυχαστοῦ αὐτοῦ Γέροντος, βίωσε τήν «πρώτη χάρη» καί στήν συνέχεια καί τήν «δεύτερη χάρη», ὅπως πολύ σοφά ἔλεγε ὁ Γέροντας Ἰωσήφ, καί ἔπειτα ἀπέκτησε τήν διάκριση τῶν πνευμάτων, πού εἶναι τό πραγματικό θεολογικό χάρισμα.

Αὐτή ἡ θεολογία γίνεται στήν συνέχεια ποιμαντική ἐπιστήμη πού προσφέρεται γιά τήν ποιμαντική καθοδήγηση τῶν πνευματικῶν παιδιῶν. Ὅποτε, ἕνας τέτοιος θεολόγος γνωρίζει ἀπό τήν πείρα του, ποιὰ ἦταν ἡ κατάσταση τοῦ Ἀδάμ πρό τῆς παρακοῆς καί τῆς πτώσεως, ἀφοῦ τότε βρισκόταν στόν φωτισμό τοῦ νοῦ· ποιές ἦταν οἱ φοβερές συνέπειες τῆς πτώσεως, ἀφοῦ ἀμαυρώθηκε τό κατ' εἰκόνα, σκοτίσθηκε ὁ νοῦς καί διαστρεβλώθηκαν ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς, οἱ ὁποῖες ἀπέκτησαν τήν παρά φύση κίνησή τους, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργηθοῦν τά πάθη ὅπως τά γνωρίζουμε ἐμεῖς σήμερα. Στήν συνέχεια, ἕνας τέτοιος θεολόγος γνωρίζει τήν ἀσκητική- νηπτική- ἡσυχαστική μέθοδο, ἥτοι τήν ὑπακοή, τήν νήψη, τήν προσευχή, τήν νοερά ἡσυχία, διά τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ διαβόλου, τοῦ θανάτου καί τῆς ἁμαρτίας καί ἀποκτᾷ τήν κοινωνία μέ τόν Θεό «έν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ», φθάνει μάλιστα μέχρι τήν θέατῆς δόξης τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρώπινη σάρκα τοῦ Λόγου, πού εἶναι ὁ Παράδεισος.

Φαίνεται, λοιπόν, ὁ στενός σύνδεσμος μεταξύ θεολογίας καί ποιμαντικῆς, μεταξύ πνευματικῆς γνώσεως καί ποιμαντικῆς διακονίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνον ὅσοι ἔχουν γνώση τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐμπειρικά, μποροῦν νά βοηθήσουν τούς ἀνθρώπους νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν κυριαρχία τῶν παθῶν, τοῦ διαβόλου καί τοῦ θανάτου, πού συνιστᾷ τήν ἀληθινή ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν δέν ἔχη κανεῖς αὐτές τίς προϋποθέσεις, τότε ὁμιλώντας θά κάνη ὠραιολογία ἀντί θεολογία καί αἰσθητική ἀντί ἀσκητική.

Μέσα στά πλαίσια αὐτά κινοῦνται καί οἱ ὁμιλίες τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ. Καί ὅπως γίνεται ἀντιληπτό, τό ὕλικό τό ὁποῖο χρησιμοποιεῖ, προέρχεται ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, πού εἶναι ὁ λόγος τῶν Προφητῶν καί τῶν Ἀποστόλων, τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων τοῦ ἀσάρκου καί σεσαρκωμένου Λόγου· ἀπό τά κείμενα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν διαδόχων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν φορέων τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἐμπειρίας τῆς Πεντηκοστῆς· ἀπό τό Γεροντικό καί τά Συναξάρια τῆς Ἐκκλησίας, στά ὅποια φαίνεται ἡ ζωή τῶν πραγματικῶν καί ἐξαγιασμένων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, πού ταυτόχρονα εἶναι τά μέλη, ὅχι τοῦ

μυστικοῦ, ἀλλά τοῦ πραγματικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ· καί ἀπό διηγήσεις ἀπό καί γιά ἐξαγιασμένους ἀσκητές τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Καί πάνω ἀπό ὅλα, τά κείμενα αὐτά πλάθονται μέσα στήν προσωπική ἐμπειρία τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, γι' αὐτό καί προσφέρονται μέ αὐθεντικότητα, ἀπλότητα, ἡρεμία, πραότητα, πού εἶναι καρποί τῆς ὀρθοδόξου ἡσυχίας.

Διάβασα τίς ὁμιλίες αὐτές πού δημοσιεύονται στόν πρῶτο αὐτόν τόμο, μέ προσοχή καί προσευχή, τίς περισσότερες μέσα στήν ἡσυχία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς Ἀμπελακιώτισσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μου. Διαβάζοντας τά κείμενα αὐτά ὠφελήθηκα πνευματικά, μοῦ δημιουργήθηκε κατάσταση προσευχῆς. Καί τό κυριότερο, εἶδα νά παρουσιάζεται πῶς ἦταν ὁ ἄνθρωπος πρό τῆς πτώσεως, ποῦ ἔφθασε μετά τήν πτώση του καί πῶς μπορεῖ νά ἀπαλλαγῇ ἀπό τό κράτος τοῦ θανάτου.

Πράγματι, οἱ ὁμιλίες αὐτές εἶναι ζωντανές, ἀφυπνιστικές, δημιουργοῦν ἔμπνευση καί μετάνοια, πού εἶναι τά γνωρίσματα μιᾶς ἀληθινῆς ὀρθοδόξου διδαχῆς. Οἱ ὁμιλίες αὐτές, ὅπως συμβαίνει καί μέ λόγους ἀνθρώπων πού ἔχουν τό Ἅγιον Πνεῦμα καί ἀπέκτησαν κοινωνία μέ τόν Χριστό διά τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, δίνουν τήν αἴσθηση ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ὁμιλοῦντος κινεῖται πέρα ἀπό τά ἀνθρώπινα καί προσανατολίζον τόν ἀναγνώστη σέ μιᾶ ἄλλη αἴσθηση τῶν πραγμάτων, πέρα ἀπό τήν ἐνέργεια τῶν παθῶν καί τοῦ θανάτου μέ ὅλη τήν πνευματική σημασία τῆς λέξεως καί καταστάσεως αὐτῆς.

Ὅταν τέλειωσα τήν ἀνάγνωση τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν ἦλθε στόν νοῦ μου τό χωρίο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καί θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἢ μή ἐώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπό τοῦ νοός τῆς σαρκός αὐτοῦ, καί οὐ κρατῶν τήν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τό σῶμα διά τῶν ἀφῶν καί συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καί συμβιβαζόμενον αὔξει τήν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ» (Κολ. β', 18-19).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδῶ κάνει λόγο γιά μιᾶ κατάσταση τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού ἀναφερόταν στήν θρησκεία τῶν ἀγγέλων καί σέ ὁράματα πού προέρχονταν ἀπό τόν σαρκικό πεπτωκότα ἄνθρωπο. Ὅμως μπορούμε νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι καί σήμερα ὑπάρχουν πολλές θρησκευτικές ἀγγέλων – δαιμόνων, πού στηρίζονται στήν φυσίωση τοῦ νοῦ τῆς σαρκός, σέ διανοήματα φανταστικά, σέ ὁράματα δαιμονικά καί σέ κοινωνιολογικά σχήματα καί ὄχι στήν αὐθεντική διδασκαλία πού εἶναι ἀπόρροια τῆς συνδέσεως μέ τόν Χριστό, τήν κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ὅποτε, ἰσχύει καί ἐδῶ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε;» (Κολ. β', 20).

Ζώντας σέ μιᾶ τέτοια ἐκκοσμιευμένη κοινωνία πού πολλές φορές ἐπηρεάζει καί

τήν ἐκκλησιαστική κατάσταση πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε ταπεινά καί μέ ὅλες τίς ὀρθόδοξες ἐκκλησιαστικές προϋποθέσεις, πού περιγράφουν οἱ διδασκαλίες τῶν ἁγίων, τῶν πραγματικῶν μελῶν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, νά συνδεόμαστε στενά μέ τήν κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας πού εἶναι ὁ Χριστός, καί ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ νά τρεφόμαστε ἀπό τήν κεφαλή, νά συγκροτούμαστε ἀπό αὐτήν καί νά αὐξανόμαστε πνευματικά, δηλαδή ἡ ὅλη ὑπαρξή μας νά «αὔξη τήν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ». Ὁ σκοπός τῆς ζωῆς μας πρέπει νά εἶναι νά αὐξανόμαστε κατὰ Θεόν καί νά προχωροῦμε ἀπό τήν πτωτική κατάστασή μας μέχρι τόν Παράδεισο, ἀπό τήν ἐξάρτησή μας στόν διάβολο μέχρι τήν θεώση, πού εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ Θεοῦ.

Σέ αὐτήν τήν πνευματική αὔξησις συντελοῦν καί οἱ ὁμιλίες αὐτές τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, οἱ ὁποῖες μοῦ θύμισαν, ὅχι μόνον μιά αὐθεντική μοναχική διδασκαλία, ἀλλά καί τό «πνεῦμα» τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὅπως τό συνάντησα τήν δεκαετία τοῦ '60 καί '70, καί ὅπως τό συναντῶ καί σήμερα σέ ἐξαγιασμένους ἁγιορεῖτες μοναχοὺς πού ζοῦν τήν ἀσκητική - ἡσυχαστική ζωή.

Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσω τόν σεβαστό Γέροντα Ἐφραίμ γιά τούς κόπους πού κατέβαλε νά ἀποκτήσῃ τήν γνώση τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας εὐχυμος καρπός εἶναι οἱ ὁμιλίες αὐτές, καί τόν παρακαλῶ νά προσεύχεται καί γιά μένα καί γιά ὅλους ὅσοι ἀσχολούμαστε μέ τήν ποιμαντική διακονία τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νά μή χάσουμε τόν βαθύτερο καί οὐσιαστικότερο σκοπό τῆς ποιμαντικῆς διακονίας πού εἶναι νά ὁδηγοῦμε τούς ἀνθρώπους, πρωτίστως τόν ἑαυτό μας, ἀπό τό κατ' εἰκόνα στό καθ' ὁμοίωση, ἀπό τόν σκοτασμό τοῦ νοῦ στόν φωτισμό καί τήν θέωση. Γιατί, πρέπει νά τό ἀντιληφθοῦμε καλά ὅτι ὁ Χριστιανισμός δέν ἔχει σκοπό ἀπλῶς νά ἐξασκῇ ἓνα κοινωνικό ἔργο, ἀλλά κατὰ τόν εὐστοχο λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης "Χριστιανισμός ἐστὶ τῆς θείας φύσεως μίμησις"» (Αὐγουστος 2003).

*

Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ὁ Ἁγιορεΐτης, ὁ Ἀριζονίτης καί ὁ Οἰκουμενικός διδάσκαλος τῆς ἡσυχίας ἀπεδείχθη, ὅπως μοῦ εἶπε ἓνας εὐλογημένος μοναχός καί ὅπως φάνηκε ἀπό ὅσα ἔγραψα προηγουμένως, ὅσιος ἀσκητής, μέ ἡσυχαστική παράδοση καί ζωή, ἱσαπόστολος τοῦ Χριστοῦ πού φώτισε τήν Ἀμερική μέ τόν ἡσυχαστικό Ἀθωνικό μοναχισμό, μάρτυρας διότι πολέμησε τίς ποικιλώνυμες σατανικές δυνάμεις, ἀλλά καί προφήτης διότι μέ τόν διορατικό του νοῦ ἔβλεπε τά προβλήματα πού ὑπάρχουν στήν σημερινή ἐποχή μεταξύ τῶν Χριστιανῶν καί τά ἀντιμετώπιζε «ἐν πνεύματι καί δυνάμει» Ἡλιοῦ τοῦ Προφήτου. Ὁ Θεός θά στηρίξῃ τά ἔργα τῶν χειρῶν του, τά Μοναστήρια του πού μέ κόπο τά δημιούργησε καί τά καθοδήγησε.

Ταπεινά ζητῶ τίς εὐχές του καί τίς προσευχές του πρὸς τόν Κύριο γιά ὅλους τούς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, κληρικούς καί λαϊκοὺς, μεταξύ τῶν ὁποίων καί γιά τήν ἐλαχιστότητά μου. Ἡ μνήμη του θά παραμείνῃ αἰώνια στοὺς ἀνθρώπους πού τόν

ἀγάπησαν, ἀλλὰ κυρίως στήν μνήμη τῆς Ἐκκλησίας.